

Stichting Nova Sonantia

Zondag 10 april 2022 15.00 uur
Dorpskerk, Leidschendam

NORTHERN PASSION 2

in de Concertserie Musique Mosaïques

met Scandinavische muziek van o.a.
Jean Sibelius, Valdemar Söderholm en Ola Gjeilo,
en nieuw werk van Jan Navarro

NORTHERN PASSION 2

PROGRAMMA

Tauno Marttinen (1912-2008)	Ilmatar, ilman impi op. 88	<i>piccolo solo</i>
Valdemar Söderholm (1909-1980)	2 koorwerken: Denne är min älskade son Hit, o Jesu, samloms vi	<i>vrouwenkoor</i>
Einojuhani Rautavaara (1928-2016)	Ugrlainen dialogi	<i>viool, cello</i>
Ola Gjeilo (1978)	Northern Lights	<i>vrouwenkoor</i>
Jean Sibelius (1865-1957)	Strijktrio in g klein JS 210	
Ola Gjeilo (arr. Jan Navarro)	Seasons	<i>vrouwenkoor, strijktrio,fluit</i>

Pauze

Ingvar Lidholm (1921-2017)	Sonata (2 ^e deel)	<i>fluit</i>
Erkki Salmenhaara (1941-2002)	Quartetto (1971)	<i>fluit, strijktrio</i>
Jan Navarro (1985)	Northern Lights (2021)	<i>vrouwenkoor, strijktrio, fluit</i>

Amici della Musica

Frank de Groot, viool/dirigent
Jan Navarro, altviool
Wytske Holtrop, cello
Bénédicte Zeitoun, fluit

Vrouwenkoor Songs for Friends

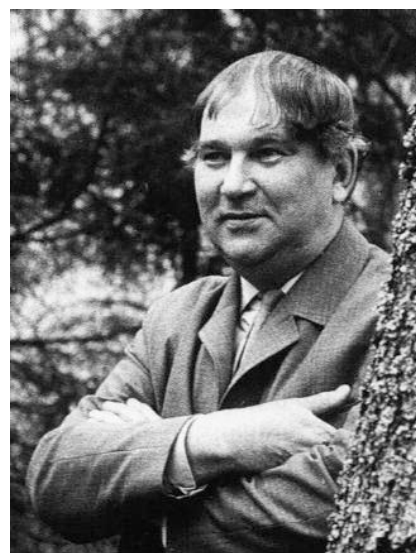
Northern Passion 2

In maart 2019 klonk ons eerste Northern Passion concert. Dat smaakte naar meer, dus besloot de Stichting Nova Sonantia samen met vrouwenkoor Songs for Friends en Amici della Musica een vervolg te geven aan dit Scandinavische avontuur.

In Northern Passion 2 klinken andere werken van componisten die toen ook op het programma stonden, zoals Gjeilo, Rautavaara en Sibelius. Er zijn ook nieuwe namen bij: Ingvar Lidholm, Tauno Marttinen en Valdemar Söderholm. Speciaal voor Songs for Friends en Amici della Musica heeft de Nederlandse componist Jan Navarro een nieuw werk geschreven: Northern Lights, geïnspireerd op het Noorderlicht, klanken tussen hemel en aarde.

Tauno Marttinen (1912-2008)

Tauno Marttinen was een Fins componist, muziekpedagoog, muzikercriticus en dirigent. Hij studeerde aan de Sibelius Academie bij Ilmari Hannikainen en ook in Ascona (Zwitserland) bij Wladimir Vogel om zich te verdiepen in de twaalftoonstechniek. Als componist heeft hij een groot aantal werken in verschillende genres geschreven. Deze zijn een weerspiegeling van zijn persoonlijke ontwikkeling, die in twee stylistische periodes is in te delen. De eerste periode tot net na de Tweede Wereldoorlog uitte hij zich in een laat-romantische stijl, maar dit zette hij niet door. Vanaf de jaren vijftig begon de twaalftoonsmuziek ook in Finland door te dringen. Hij gebruikte deze principes, maar hij ging daar vrijer mee om en in zijn composities bleef het gevoel altijd een belangrijke rol spelen. Zijn muziek lijkt soms op die van Charles Ives en heeft ook raakvlakken met Olivier Messiaen. Kenmerkend is de rijke instrumentatie.

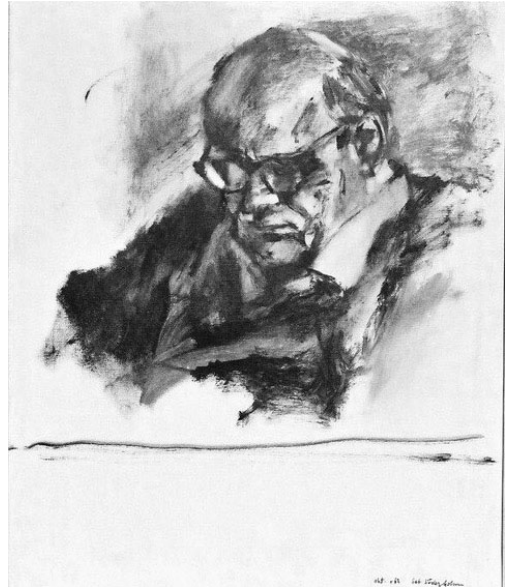

Dit concert begint met een solowerk voor piccolo, met als titel Ilmatar, ilman impi. Marttinen was geïnspireerd door de epische verhalen van de Kalevala. Ilmatar is een goddelijk meisje, dat in de lucht leeft in de Kalevala-folklore, en ilman impi zijn een soort maagden van het Noorden, die van van tijd tot tijd op het dek van de hemel zitten. Hij gebruikt niet het allerhoogste register van de piccolo, waardoor deze meer klinkt als een herdersfluit.

Valdemar Söderholm (1909–1980)

Valdemar Söderholm was een Zweedse componist, organist en muziekleraar. Hij studeerde aan het conservatorium van de Koninklijke Zweedse muziekacademie. Later doceerde hij aan de Royal College of Music (Stockholm) en hij stond hoog aangeschreven als Palestrina- en Bachspecialist. Zijn leerling Anders Eliasson sprak lovend over hem: "What a wonderful man!! Hij bracht me door de studie van contrapunt echt in contact met de kern van muziek, en meende dat J.S. Bach de hoogste vorm van muzikale energie was."

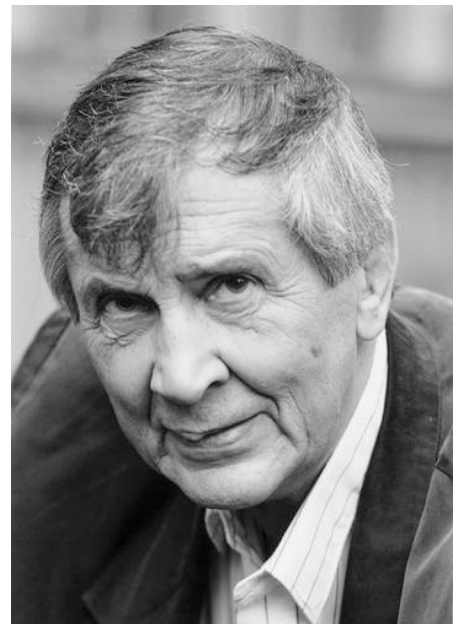
Zijn geestelijke koorwerkjes voor vrouwenkoor zijn weinig uitgevoerd en zijn onmiskenbaar Scandinavisch: transparant en zo helder als glas!!

De teksten (+ vertaling) van de koorwerken vindt u op pagina 9.

Einojuhani Rautavaara (1928-2016)

De componist Einojuhani Rautavaara stamt uit de traditie van Jean Sibelius, en zette deze traditie voort met een geheel eigen stem. Hij componeerde veel muziek voor symfonieorkest, maar ook geestelijke vocale muziek en negen opera's. Rautavaara was een uitgesproken mysticus, getuige zijn interesse in het gebruik van religieus metafysisch materiaal en het gebruik van teksten uit het Sjamanisme. Ook had hij de neiging om zijn manier van componeren te omschrijven als mysterie: "Componeren van muziek is een schepingsproces dat niet intellectueel beheerst kan worden, het is een soort mystieke magie", aldus Rautavaara.

In *Ugrilainen Dialogi* voor viool en cello refereert Rautavaara aan de oeroude oegriscche talen waaruit onder meer het Fins, het Ests en het Hongaars zijn ontstaan. Het is fascinerend hoe iedere taal zijn eigen systemen en gebruiken heeft, maar ook zijn eigen resonanties (klankharmonieën). Rautavaara laat twee instrumenten een dialoog met elkaar aangaan, nieuwe noten die een oergevoel oproepen.

Ola Gjeilo (1978)

Ola Gjeilo is een Noorse componist. Zijn opleiding als pianist begon bij Wolfgang Plagge (klassiek) en Ole Henrik (jazz). Na zijn studie aan de Norges Musikkhøgskole in Oslo zette hij zijn studie compositie voort aan de Royal Academy of Music in Londen. In 2001 trok hij naar New York, waar hij in 2006 zijn mastertitel Klassieke Compositie behaalde aan de Juilliard School of Music. Hierna studeerde Gjeilo nog filmmuziek in Beverly Hills.

Momenteel werkt hij als componist in New York. Zijn stijl wordt vaak beschreven als filmisch en sfeervol, met een rijke harmonieuze klank. Over zijn werk *Northern Lights* schrijft hij: "Vanuit een zolderkamer in de buurt van Oslo, uitkijkend over een meer in de winternacht onder de sterren, bedacht ik hoe deze 'verschrikkelijke' schoonheid me herinnerde aan het Noorderlicht of Aurora Borealis. Het Noorderlicht is één van de mooiste natuurfenomenen die ik ooit heb mogen ervaren en het heeft zo'n krachtige elektriserende kwaliteit, dat moet zowel betoverend als beangstigend geweest zijn in het verleden, toen nog niemand wist wat het was en bijgeloof nog een rol speelde." Over zijn werk *Seasons* schrijft hij: "Ik zocht naar een tekst in vier strofen die tijdloos was en op ieder moment van het jaar uitgevoerd zou kunnen worden. Een gedicht over het verlangen en ontplooiing van ieder seizoen leek me een geweldig uitgangspunt." Charles Anthoni Silvestri creëerde deze prachtige tekst, de basis en inspiratie voor dit werk.

Jean Sibelius (1865-1957)

Nog in 1894 schreef de Finse componist Jean Sibelius aan zijn vrouw Aino: "Ik geloof dat ik vooral een toonschilder en een dichter ben. Liszts kijk op muziek staat het dichtste bij mij. Dat is het symfonische gedicht." Sibelius had toen al naam gemaakt met de symfonische gedichten *Kullervo*, *de Zwaan van Tuonela* en *En Saga*. Een jaar later volgde *Lemminkäinen*. Sibelius stond echter open voor verandering van gedachten. Vanaf 1899 schreef hij 7 symfonieën zonder enige programmatische inhoud. Hij zei zelf dat een symfonie niet zomaar een compositie is maar een "innerlijk credo op een bepaald punt in iemands leven".

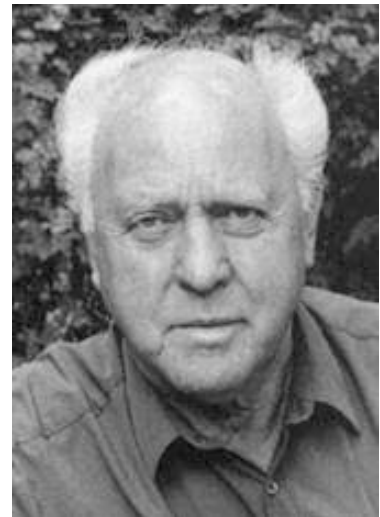

Muziek voor het vaderland, dat was meestal de inhoud van veel composities van Sibelius. Hij was op en top nationalist. De zeer bekende Finlandia hymne, gecomponeerd rond 1900, klinkt eveneens in het stuk Finlandia en werd de trots Van Finland, Sibelius werd een held. Voordat Sibelius zijn grote werken ontstonden had hij al behoorlijk wat geschreven, vooral kamermuziek. Hij was als tiener begonnen met componeren, geheel op eigen houtje en zonder enige begeleiding "om regenachtige dagen door te komen". Sibelius dacht aanvankelijk aan zichzelf vooral als violist, niet als componist.

Het strijktrio in g kl t schreef hij op jonge leeftijd en alhoewel er schetsen voor een 2^e deel gevonden zijn, heeft hij alleen het eerste deel *Lento* afgemaakt. De manier van schrijven en de ontwikkeling van het materiaal heeft al een symfonisch verlangen in zich, maar ook het gebruik van crescendo's en sforzati zijn elementen die men in zijn latere werken kan terugvinden.

Ingvar Lidholm (1921-2017)

De Zweedse componist Ingvar Lidholm studeerde aan de Royal College of Music in Stockholm, tijdens de Tweede Wereldoorlog viool bij Axel Runnquist, directie bij Tor Mann en compositie bij Hilding Rosenberg. Hij bekleedde daarna belangrijke posities bij onder meer de Zweedse radio en de Royal Swedish Academy of Music. Uiteindelijk leidde hij zelf de compositiestudenten op aan de Royal College of Music. De stijl van Lidholm is onderhevig geweest aan meerdere invloeden. Zijn stijl veranderde van de laat-romantische Scandinavische romantiek (Carl Nielsen) naar het meer seriële idioom (Webern). Componisten als Lutoslawski en Penderecki waren een inspiratiebron voor hem. Hij creëerde een omvangrijk oeuvre van kamermuziek tot groot symfonieorkest, en werd een geliefd koorcomponist.

Het werk *Laudi* geschreven in 1952 is zo'n voorbeeld van vocale polyfonie gecombineerd met vernieuwende harmonieën en een muzikale taal die in de kleuring rijkgeschakeerd is. Over zijn *fluitsonate* (waarvan in dit concert het tweede deel gespeeld wordt) schreef hij: "Ik had het verlangen complexiteit te verenigen met eenvoud en een wendbare vorm rijk aan melodie waar de sympathie voor het oude blijft." Zo bezit het tweede deel aspecten van de Siciliano (een barok-dansvorm), maar zijn er ook elementen van de Griekse Seikilos, een lied uit de eerste eeuw voor Christus.

Erkki Salmenhaara (1941-2002)

Erkki Salmenhaara studeerde eerst compositie bij Joonas Kokkonen aan de Sibelius Academie en daarna bij György Ligeti in Wenen. In de jaren '70 waren de werken van Salmenhaara herkenbaar door zijn veelvuldig gebruik van drieklanken in allerlei hoedanigheden, die hij gaandeweg harmonisch veranderde. Alhoewel zijn muziek als minimalistisch bestempeld werd, ontkende hij daar iets mee te maken te hebben. Een voorbeeld van de werkwijze uit de jaren '70 is wel zijn quartetto voor fluit en strijktrio. In één grote arctische boog bouwt hij zijn harmonische materiaal uit, waarin de fluit naar hartelust in drieklanken kwinkleert boven de strijkers, en op de valreep een grote cadens toebedeeld krijgt. Na de klassieke periode van Mozart en Stamitz bestaat er geen ander werk voor deze combinatie dat zo'n volbloed romantische zeggingskracht heeft.

Jan Navarro (1985)

Jan Navarro speelt altviool in meerdere ensembles en orkesten en ervaarde zoals veel musici de leegte tijdens de lockdowns in de coronatijd. Een nieuwe passie ontstond: componeren. Zijn strijktrio, geschreven in één grote boog, beleefde de première in november 2020, net voor dat de zalen weer voor langere tijd gesloten zouden worden. Het publiek was onder de indruk van dit werk, dat als een memoriam opgedragen is aan het leed van het verleden. Geïnspireerd door deze ervaring besloot Jan een nieuw werk te schrijven voor strijktrio en sopraan: Spleen (een moeilijk te concretiseren gevoel van onbehagen) op teksten van Charles Baudelaire.

Na deze twee prachtige werken is het geweldig dat Jan op ons verzoek voor het concert Northern Lights een werk heeft geschreven voor vrouwenkoor, fluit en strijktrio. Het werk beleeft dus tijdens dit concert zijn première. Zo diep als de eerste werken de ziel raken en het verdriet voelbaar is, lijkt Northern Lights op een reis naar het paradijs - gewichtloos, vrije klanken zonder tekst, die sturen naar een adembenemende vrijheid, op weg naar openheid en harmonie.....

Wytske Holtrop behaalde in 2018 haar Master cum laude aan het Haute École de Musique de Genève, waar zij studeerde bij François Guye. Haar Bachelor rondde zij af met grote onderscheiding aan het Koninklijk Conservatorium in Brussel bij Jeroen Reuling. Van 2019 tot 2021 speelde zij in de Kurt Sanderling orkestacademie van het Konzerthausorchester Berlin.

In 2019 kwam haar debuut CD 'Cello Frysienne' uit onder het label Aliud records. Zij volgde masterclasses bij o.a. Natalia Gutman, Gary Hoffman en Nicolas Altstaedt. Wytske speelde als soliste met verschillende orkesten in Nederland en geeft regelmatig solo recitals. Zij speelde op festivals zoals het Internationaal Kamermuziekfestival Schiermonnikoog en het Ars Summer Fest in Vilnius. Daarnaast is zij werkzaam als remplaçant, onder andere in het Konzerthausorchester Berlin, het Rotterdams Philharmonisch Orkest en het Antwerp Symphony Orchestra. Wytske was meerdere malen prijswinnaar bij Stichting Jong Muzikalent Nederland en het Prinses Christina Concours. In 2018 ontving zij uit handen van Emmy Verhey de Friese 'Emmy Runner up Award'.

Bénédicte Zeitoen begon al op 7-jarige leeftijd met fluitspelen en had les op een kleine muziekschool in Romainville, in de buurt van Parijs. Dat was voor haar een prettige en stimulerende omgeving, en daar ontstond haar passie voor muziek. In 2012 vertrok ze van Parijs naar Rotterdam en studeerde aan Codarts Rotterdam bij Juliette Hurel, Julie Moulin en Wim Steinmann. Verder studeerde ze aan het Amsterdams Conservatorium bij Vincent Cortvrint, en behaalde daar haar Masterdiploma.

Haar fascinatie voor de piccolo bleef niet onopgemerkt, en ze maakte haar debuut als soliste met Vivaldi's piccolo concert met het Codarts String Orchestra olv Gordan Nikolic, en won daarmee de Prix d'Harmonie. Als fluitiste en piccoloïste speelde ze in orkesten als het Koninklijk Concertgebouw Orkest, het Rotterdams Philharmonisch Orkest en het SWF Sinfonieorchester, om maar een paar te noemen. Sinds Februari 2022 is Bénédicte vaste piccoloïste van het Noord Nederlands Symfonie Orkest.

Frank de Groot studeerde viool en kamermuziek aan het Koninklijk Conservatorium te Den Haag bij Isidor Lateiner en Jurgen Kussmaul. Verder studeerde hij aan de Hochschule für Musik in Stuttgart bij Ricardo Odnoposof. Tijdens deze periode was hij verbonden aan het Nationaal Theater Mannheim en speelde hij in het Chamber Orchestra of Europe.

Hij maakt deel uit van het Rotterdams Philharmonisch Orkest en was bijna dertig jaar primarius van het Doelen Kwartet. Hij studeerde koordirectie bij Frans Moonen en Barend Schuurman en orkestdirectie bij Arie van Beek. Hij volgde masterclasses bij Jos van Veldhoven en Daniel Reuss en verder bij de Finse dirigent Jorma Panula.

Frank dirigeert verschillende koren en orkesten en is daarnaast artistiek leider van het ensemble Amici della Musica.

Songs For Friends is een door Erna Dirkse samengesteld vrouwenensemble dat op projectbasis werkt met wisselende dirigenten. De sopranen en alten zijn koorleden uit verschillende vooraanstaande koren uit de Haagse regio zoals Quod Libet, Kwintessens en Voix Jolies en beschikken over veel koorervaring op hoog niveau. Inmiddels heeft het ensemble bekendheid gekregen door de jaarlijkse kerstprojecten in Noordwijk en Voorburg met onder meer de Ceremony of Carols van Benjamin Britten onder de naam Carols for Friends, vele malen onder leiding van Frank de Groot. Het ensemble verleent soms medewerking aan andere projecten ineen wat kleinere samenstelling. In 4 á 5 repetities een programma instuderen en uitvoeren is de uitdaging voor het ensemble. De zangeressen zijn enthousiast en naast het harde werken aan de noten is het ook een gezellige groep die veel plezier heeft in het samen zingen op goed niveau.

In maart 2019 trad het vrouwenkoor Songs for Friends voor het eerst op in de concertserie Musique Mosaïques, met composities van Ola Gjeilo en Henrik Colding-Jørgensen waarvan het werk Diptychon voor vrouwenkoor en viool een Nederlandse première beleefde. In Northern Passion-2 zingt Songs for Friends werken van Gjeilo, Söderholm en de wereldpremière van het werk Northern Lights, speciaal voor deze gelegenheid geschreven door de jonge componist Jan Navarro.

Meer informatie:
erna.dirkse@outlook.com en www.songsforfriends.nl
of Songs For Friends op Facebook

Vertaling Motetten van Valdemar Söderholm

Denne är min älskade son

Denne är min älskade son
I vilken jag har ett gott behag
Hören honom

Deze is mijn geliefde Zoon
In wie ik welbehagen heb gevonden
Hoort Hem

Hit, o Jesu, samlons vi

1) Hit, o Jesu samlons vi att ditt Helga
ord få höra
Värdes själv du stå oss bi och vår håg
till andakt röra
Att han, i-från Jordan tagen
Till dig alltid varder dragen

Hier o Jezus komen we samen om uw
heilig woord te horen
Verwaardig u ons bij te staan, en beweeg
onze geest tot toewijding
Zodat hij, van de aarde weggenomen
Altijd naar u zal streven

2) Vårt förnuft förblindat är
Mörker all vår själ betäcker
Om din Ande ej är när
Som nytt ljus i henne väcker
Jesu, värdes oss nu stärka
Och nytt hjärta i oss verka

Ons verstand is verblind
Duisternis bedekt onze ziel
Als uw geest niet dichtbij is
Die nieuw licht in haar zal wekken
Jezus, maak ons sterk
En geef ons een nieuw hart

3) O du härlighetens sken
Ljus av Faderns ljus utgången
Gör vår håg från mörkret ren
Som vårt hjärta håller fången
Styr vår tunga, håg och öra
Till att rätt vår gudstjänst göra

O U de gloed van de heerlijkheid
Het licht, ontstaan uit het licht van de vader
Reinig ons van de duisternis
Die ons hart gevangen houdt
Leidt onze spraak, geest en oor
Zodat wij in vroomheid leven

Stichting Nova Sonantia

De Stichting Nova Sonantia is op 13 september 2017 opgericht door Frank de Groot en heeft als doel bekendheid te geven aan muziek die onderbelicht of onbekend is en de moeite waard is om onder de aandacht te brengen. Ook wil de Stichting aandacht en nieuwe energie geven aan hedendaagse muziek die weinig of nog niet uitgevoerd is, zowel instrumentale of vocale kamermuziek als kleine symfonische muziek. Ook soloconcerten worden ondersteund.

De Stichting geeft hieraan invulling door:

- Het opzetten van een eigen serie van concerten op prachtige locaties in de omgeving van Den Haag, waarbij het "huisensemble" Amici della Musica een leidende rol speelt.
- Jonge musici een podiumplek te geven en in contact te brengen met onbekende niet uitgevoerde muziek.
- Een bijdrage te leveren in concertseries elders waar uitdagende en avontuurlijke programmering wordt nagestreefd;
- Projecten te initiëren of daaraan mee te werken die met dit doel verband houden.

Ideeën, meer weten, samenwerken

Heeft u ideeën voor toekomstige projecten en samenwerkingsmogelijkheden die passen bij de doelstellingen van de Stichting Nova Sonantia laat het ons weten. Neem contact op via **secretaris@novasonantia.nl**

Extra Bijdrage

Onze concerten zijn niet kostendekkend. Scan de QR code om een extra bijdrage over te maken. Hartelijk dank!

HET VOLGENDE CONCERT

zondagmiddag 19 juni a.s. om 15.00 uur
in het Bondsgebouw Voorschoten

Homenaje a España is de titel van het laatste concert van het seizoen 2021-2022 in de serie van *Musique Mosaïques*. Het betekent "Eerbetoon aan Spanje" en er wordt in dit concert aandacht besteed aan de veelzijdigheid van Spaanse componisten. Met zijn vele autonome gemeenschappen heeft Spanje componisten voortgebracht met een enorme diversiteit en ook de nieuwe generatie laat van zich horen.

De Andalusische componist **Joaquín Turina** werd eerst beïnvloed door moderne tendenties, maar de bekende componist Isaac Albéniz stimuleerde hem te blijven zoeken naar de Andalusische muzikale bronnen.

De Catalaanse componist **Xavier Montsalvatge** bewandelde eerst de paden van de seriële muziek (twaalftoonmuziek), sterk beïnvloed door Arnold Schönberg, maar raakte later geïnspireerd door muziek uit de Antillen en hij ging over naar de meer avangardistische vrije politonaliteit (het gelijktijdig samengaan van meer dan 2 verschillende toonsoorten).

De pianist **Federico Mosquera**, die zich in het eerste concert van Nova Sonantia sterk inzette voor de muziek van Maurice Vaute en Jacqueline Fontyn, blijkt ook een componist te zijn met een heel eigen verhaal en idioom. Opgeleid in la Coruña is zijn muziek inmiddels in meerdere Spaanse steden uitgevoerd en heeft het orkest van Galicië zijn orkestwerken ontdekt.

De rijkdom aan stijlen en invloeden van deze Spaanse componisten zijn meer dan de moeite waard om in de serie *Musique Mosaïques* een plek te krijgen op een Nederlands podium.

